Melléklet a Szabad Szó 30. számához. Budapest, 1907. 19. Iuli (1. August)

VOINȚA POPORULUI

foaiă septemânală luptătoară pentru drepturile agricultorilor, muncitorilor, meseriaşilor, cubicaşilor, şi ale gazdelor mici.

Numerul telefonului 59—21. Numerul telefonului 59—21.

Cei interesanți pentru abonarea foaei, caute la ,,Tribuna" acestei foi.

Primredactor: MEZŐFI VILMOS deputat dietal.

Redacția şi administrația: VII. KERÜLET, ISTVÁN-UT 67. SZÁM. Tot feluri de scrisori, bani şi altele sunt de a se trimite pe adressa „Szabad Szó", VII., István-ut 67. sz.

Fraților!

Arma voastră sîngură e: „Voința Poporului". Singura foaiă, care intr' adevĕr pentru voi şi voue lucră. Nu cruțați timp şi osteneală şi agitați în interesul foaei voastră. Şi fiind-că bine sciți, că „Voința Poporului" nu se poate abona, dar membrii grupelor o capăta în cinste, nizuința voastră să fiă, ca pretutindinea — unde vreau să citească „Voința Poporului — să alcătuiți grupă locală. Numai aşa puteți respândi foaia voastră şi prin aceasta ideea şi numai aşa puteți ajunge scopul vostru de mult dorit.

Agitați pentru foaia voastră.

Pentru-ce e de lipsă votul de alegere egal şi secret.

Bani, pamînt, fabrici numai cei cu o miă de holde şi domnii mari au. Sĕrăcia şi munca: e soartea poporului. Drepturi au ei, datorințe are poporul. Ei sunt fericiti, poporul nefericit. Ei au tot, de ce au lipsă, poporul asudă şi abia poate sta povara grea şi asupritoară.

Tot-feluri de drepturi ei, numai pe sama lor crează. Libertate şi dreptate în cele mai multe cazuri sunt lucruri necunoscute, de care se tem şi despre care nu vreau să audă.

Aşa stă treaba şi cu votul de alegere. Cu dreptul, prin care milioanele poporului ar avea drept să aleagă şi ei deputați, cari să luptă pentru ei.

Pentru-ce e de lipsă votul de alegere egal şi universal. Oare nu cere dreptatea, ca soartea milioanelor să fiă depusă în mână astorfel de oameni, cari într'adever cunosc înteresele poporului? Deputații din parlament aduc legi care pot să fiă bune sau rele, folositoare sau stricăcioase. Casa țării e sufletul țării. Dacă inima e moarboasă, şi trupul s'înbolnăvesce. La din contra şi trupul devine mai tare. E de lipsă dară, ce astfeli de oameni să aducă legile, cari cunosc suferințele poporului şi cari aduc legi nu numai în interesul alor cîți-va domni cu o miă de holde, dar în interesul poporului întregi.

Cine are acum drept de alegere. Bine scim, Deputații de acum aleg aceia, cari au sau ceva oficiu bun, sau venit mare, sau pămînt; cu un cuvînt ceia, cari plătesc în dare dreaptă: 20 coroane. Summa aceea, care plătesce omul după venitul seu. se numesce dare dreaptă. Şi aşa din 20 de milioane de oameni, cari trăesc în țara noastră frumoasă, abia cîte va sute de mii au drept de alegere. Şi şi acestia fiind-că trăesc într'o stare mai bună de sine s'intelege sunt oamenii celor bogați şi puternici, şi nu ai nefericiților proletari. Mai bine îşi dau votu pe candidatul celor bogați, decît pe acela, pe cine ar vrea lucrătorii. Şi încă nici ei nu pot să aleagă după convîngerea lor propriă. Partea cea mai mare e oficiant şi depinde sau dela stat, sau dela gazdă. Pentru-aceea pretindem noi dreptul de alegere universal şi secret pe sama poporului, ca pe nime să nu poată constringe gazda sau alt-cineva, să nu votizese după convingerea sa.

In întreaga Europa a ajuns deja poporul, ca şi el sa iee parte în alegerile deputaților. In Norvegia spre esemplu şi femeile au deja drept de alegere. Numai noi am rĕmas îndăretru. Deşi de altmîntrelea şi țara noastră e frumoasă, destul de bogată, pămîntul bun, în munțile sunt ascunşi thesauri — şi totuşi poporul suferă, e sĕrac, nu poate învăța, nu poate îmbunătăți soartea amară.

Şi deputații lui votizeasă proiectul de lege despre servitori. Pe ceia, cari ar cuteză să ciară o plată mai bună, îi aşteaptă închisoare. Şi deputații acestia se numesc: representanții poporului.

Țara are lipsă de deputați, cari lucră şi crează. Cari reprezentează în casa țării nu numai 10 mii de oameni, dar pe fie-care om, fiă cît de mic şi sĕrac. Cari aduc legi în interesul lucrătorilor. Cari nu pentru sine, dar pentru toți lucră. Cari sciu, ce înseamnă libertatea, cari sciu, că libertatea poporului

e idealul cel mai sfînt. In fie-care țară a avut un efect foarte bun și folositor dreptul de alegere egal și secret. Precum s'au înflorit și s'au mărit celealte țări, așa ar fi și la noi și țara aceasta ar deveni țara adeverată ar fie-cărui om.

Din sus nu putem aștepta nimic. Noi să începem lupta și să continuăm, căci numai așa vom pute ajunge scopul nostru: dreptul de alegere egal, universal și secret.

Să ne înțelegem!

In contra trenului accelerat cu numĕrul 602, care merge dela Budapesta până în Predeal, în zilele trecute pe lângă Branyicska oameni până acum necunoscuți au comis atentat. Pe puntele Mureșului au pus înaintea trenului dinamit și trenul și oamenii numai prin cuidă au scăpat de moartea sigură. Anume trenul mergea așa de iute, că pânăce exploda dinamitul cu o detunătură groaznică și sfârma în lungime de 3 metri șinurile, trenul era deja într'o depărtare de 50 metri.

Așa sună pe scurt vestea aceasta și precum se aude atentatorii ar fi fost nisce lucrători Români din apropiere, cari ar fi comis faptă aceasta groaznică din ură națională față de Unguri.

Nu scim sigur, oare drept e vestea aceasta din urmă. Poate, că da, poate că nu. Dar că am ajuns până acolo, ca la un fapt groznic poate fi vorba despre ură națională și poate fi vorba chiar despre Români, — acesta ne doară. Iată unde poate duce agitația națională. Oameni pacinici, cari n'au făcut nimica reu, cari călătoresc pe tren sunt espuși morții numai pentru-aceea, că unora nu place, ca Românii și Ungurii să trăiască în înțelegere bună, precum se cuvine.

Să vorbesci în limba ta să trăesci așa, cum vrei, e lucru drept și în aceste nime nu te poate înpedeca. Dar ca pentru o idecă inpossibilă, ce nici cînd nu se poate realiza, ce va remâme în vechii vechilor numai somn, să omori sutele oamenilor, cari nu ți-au făcut și despre cari nici nu scii, de care neam sĕ țin, — e lucru groznic și înspăimântător. Nu lucrătorii aceia sĕraci sunt de vină, ci aceia, cari ne putĕnd altcum trăi și a-și câștiga renume, cu gură mare vestesc lupta pentru limbă și neam și agita oamenii săraci în contra fraților sei de alt neam.

Poporul sĕrac n'are lipsă de o luptă națională. Cînd n'ai ce mâncă nu visezi despre Dako-România mare. — Ceia, cari n'au alt lucru — pentru popor nici decît nu lucră ei — pot face, ce vreau. Dar noi avem să ținem înaintea ochilor alt scop. Scopul, ca să putem trăi, să avem, ce mânca.

N'am scrie despre acest lucru, dacă agitația națională chiar între frații Români n'ar fi foate mare. Oamenii săraci bolunziți de voarbele frumoase strigă deja morte în unele locuri pe frații sei de alt neam. Și în fine nu se îngrozesc nici de fapte, prin care sutele pot pierde viața și pentru care pot fi pedepsiți cu moarte.

De cînd scriăm și vestim între frații nostri ideea noastră mărcață, tot deauna ăm vestit înțelelegerea bună cu frații de alt neam. Și de alt-cum mulți dușmani mai avem. Și lupta noastră și în contra lor e foarte-foarte grea și rezultatul acum încă foarte mic. Și lupta aceasta putem spune, mai cu seamă pentru-aceea n'are succes, că nici acum n'am putit uni toți oamenii săraci într'o tabăra. Oameni fără de consciință, cari trăind între popor au o înfluință destul de mare, agită oamenii săraci. Și unirea, înțelegerea bună pentru aceste tot întârziă.

De multe ori-am scris deja, — și acum din nou vĕ facem atent, Alianța noastră are scopul de a ajută și a ferici toți oamenii săraci. Fiă de ori-ce neam! Și scopul nostru numai așa vom pute ajunge, dacă vom ține toți la olaltă. Nu ascultați pe voarbele acelora, cari vĕ agită și irită pe o luptă națională. N'avem lipsă de ca. Și bine să ve notați: ei vorbesc cu scopul să ne slăbească pe noi. Ca luptând unul în contra celuialalt, să n'avem putere o lupta în contra lor. Și ei atunci se pot ferici.

Nu serviți interesele altora. Și de alt-cum sunteți slabi. Și de întâlnesci pe un frate de alt neam, care încă sufere, ca ține, — să-i dai mână și de poți și are lipsă, — ajută-l. Că și tu poți ave lipsă de el. Și dacă odată toți ne vom înțelege mai ușor și mai iute ne și vom ferici.

Starea politică.

După-ce a succes a vota tot, ce a pretins guvernul și după-ce a succes a aduce cîti-va legi, cari leagă și mai bine poporul — domnii deputați cu inimă linistită și cu sîmțul lucrului bine gătat mĕrg acasă, că în 3 luni scurți să recreiază trupul trudit de muncă cea grea. Cu un cuvînt ei se sîmțesc bine. E drept, că poporul și mai ales alegătorii ici-colo sunt neliniștiți și nu sunt mulțămiți cu activitatea domnului deputat, — dar cîte-va cuvințe frumoase și țăranul prost va tace. Și de alt-cum încă nu sunt alegeri noi și n'au lipsă de ocamdată de votul lor. La alegere atunci va fi alt-fel. Atunci și țăranul va fi domn, care merită, ca domnul deputat să-i dee mână. Acum însă domnul deputat are lipsă de odihnă și n'ar fi lucru frumos și omenos de a-l turbură. In fine pentru noi a lucrat! Barem așa spune el!

Chestiunea impăcării cu Austria și mai ales chiestiunea croată însă și acum dau ocaziune spre multe voarbe. Impăcaiea — precum se aude — ar fi gata. Numai cîte-va puncte de însĕmnătate mai mică sunt inapoi și apoi ambii guverni cu contractul gâta vor striga: iată ce am ajuns. Ce aduce noue însă! Nimic! Lupta, ce-au purtat guvernul nostru și cel din Austria în chiestiunea impăcării — era înainte de sciut — se va sfirși cu înțelegere bună și amêndoi vor striga: eu am învinș. Și noi — noi am pierdut.

Croații nu se liniștesc. Precum am scris deja lupta lor curge pentru-aceea, ca limba oficială pe trenurile din Croația să fiă cea croată. Trenurile sunt în poseșiunea statului Ungar și în proiectul de lege despre pragmatica oficianților de tren guvernul, ca limba oficială al trenurilor din Croația — a stabilit cea ungară. Și deputații croați n'au alt lucru, decît ca din chiesțiunea aceasta să facă larmă mare și să agită poporul croat în contra Ungurilor, ce în măsura cea mai mare a și succes. Din Croația poți auzi sciri, că și aici, și colea erau ostentațiuni în contra Ungurilor. Afară de aceste în zilele din urmă a eșit la i-veală, că partida, care stă sub conducerea deputaților croați Frank și Starčević impreună cu renumitul conducĕtor a clericalilor din Austria — Lueger, — au făcat un plan, în sensul căruia, Croația s'ar fi lăpădat de Ungaria. — cu care stă deja în unire de 800 ani și s'ar fi anexat la Austria. Scirea despre planul acesta cauza o emoțiune cu mult mai mică, decît merită. Guvernul ungar nu purcede aspru în contra Croaților, ci din contra se poate spune, că banul nou Rakodczay are un programm foarte frumos, — mai cu seamă pentru poporul sărac. Agitația deputaților croați însă tot nu se potoleste și nu se poate sci, ce vor face după conchiemarea parlamentului, ce ar fi în 16. Octomvrie. Se aude însă, că deputații croați vor conchiema parlamentul încă în Septemvrie. In sensul statutelor camerii deputaților pe rugarea alor 40 de deputați prezidentul e dator a conchiema camera. Și deputații croați — precum se aude — au scopul a face mari astentațini în ședința, ce se va ținea în ziua nascerii lui Ludovic Kossuth, ce va fi în 19 Septemvrie vrĕnd a documenta. cu cît de bine a fost în trecut și cum ei, s'a putut înțelege chiar cu tatăl renumit a ministrului de comerț Francisc Kossuth.

Lucruri de aceste pe noi nu ne interesează. Dacă lupta lor ar curge pentru binele poporului, cu bucuriă i-am saluta și noi. Dar de jocuri de aceste n'avem lipsă.

Tot-feluri.

Darányi la alegetorii sei. Darányi, ministrul de agricultură, „părintele oamenilor mici", în zilele trecute s'a prezentat în cercul seu electoral: Badacsony. Alĕgĕtori bogați, îl primiră cu bucuriă și însuflețire. L'au salutat, au fost strigăte de „să trăiască" și Darányi era pătruns din inimă. Dar dacă ar fi fost întrebat și oamenii săraci, oare vreau să strigă numai o „să trăiască" pe ministrul, cine a creat legea despre servitori, scim, că ar fi căpatat un respuns foarte neplăcut.

Binefacere. Direcțiunea fabricei de zăhar din Hatvan a decis, că va crea un fond, din care lucrătorii fabricei vor căpăta imprumut în proporțiunea plății. Camăta e stabilită în 4 procente. Fu decis mai departe, că în conducerea acestui fond de imprumut vor lua parte și lucrătorii. N'ar fi oare mai bine, dacă fabrica în loc de imprumut ar imbunătăți plata lucrătorilor, ca să n'aibă lipsă de imprumut! Asta ar fi binefacerea adeverată.

Un deputat adeverat. In parlamentul Austriei încă sunt deputați naționalisti, cari vorbesc tot-feluri de verdeți, dar de lucru adeverat nu vreau să audă. Simeon Stark, lucrător la baiă, cine acum la alegerile din urmă fu ales de deputat într'o ședința spunea verde dreptate în fața domnilor deputați zicând următoarele: „Domnilor! Nu pentru-aceea ne-a trimis aici poporul, ca să impedecăm unul pe altul în lucru, ci pentru-aceea, ca să ne nizuim, cu ori-și cum să creăm legile acele, cari asigură bunăstarea poporului și după cari înzădar a plâns până acum. Aceasta e voarbă frumoasă și nobilă. După astfel de voarbe vine lucrul și faptul, care crează bunăstare și îndestulire.

Greva lucrătorilor de pămînt din Italia. In Italia patruzeci de mii lucrători de pamînt au pășit în grevă. Fiînd chiar tîmpul secerișului, dădătorii de lucru nu sciu ce face și cu tot-feluri de mijloace ciarcă, ca să constringă lucrătorii pe muncă. Soldați fură trimiși în regiunea grevei, cari deja au avut cîte-va bătăi cu lucrătorii. Poliția aresteaza unul după altul conducĕtorii poporului. Așa spre esemplu într'o sîngură ziuă fură arestați 60 oameni. Lucrătorii nu vreau să lucră, până-ce nu vor asigură înbunătățirea stării lor amară, — și așa stând bucatele, se va nimici. De ar fi ajutat mai iute cei cu o miă de holde din Italia, n'ar sta lucrul așa de reu.

Dreptul de alegere a femeilor din Norvegia. Poporul din Norvegia are voința aspră. Nu de demult au țipat din tron pe regele și acum au dat drept de alegere și femeilor. Cu aceste au recunoscut bărbații din Norvegia, că lucrul femeilor ajunge atîta, ca lucrul bărbaților. Fie-care femeĕ, care plătesce dare după un venit anual de 400 coroane, sau dacă bărbatul ci plătesce, are drept de alegere. Astfel apoi în Norvegia sunt 470.000 mii de alegetori bărbați și 300.000 femei. Cînd vom ajunge noi până acolo. La noi încă nici bărbații n'au drept de alegere!

CRONICĂ.

Zădărnicirea grindinei. O veste de mare însămnătate pentru economi. Numai de ar fi adevărată așa, cum se spune. Pentru de a împedeca formarea grindinii, atât de păgubitoare sămănăturilor, s'au făcut mai multe încercări. Astfel unii au făcut experimente cu salve de tun îndreptate în contra norilor de grindină, împrăștiind acești nori. Dar n'au ajuns la rezultat satisfăcător, prin acest procedeu. Acum se lucră de mai mult tîmp pentru inventarea unui astfel de aparat, care ajungând în

mijlocul norilor prin explodarea materiei, cu care este plin, să amestice staturile de nori de temperatură diferită, împedecând astfel formarea grindinii. In tîmpul din urmă dela Hault, un căpitan francez de geniu, şi-a patentat invenția sa de acest fel. Partea principală a invenției o formează un glob (un balonaş) cu aer în formă de pară. Partea de sus să termină într'un vârf, ca astfel ploaia să poată mai lesne parcurge staturile de aer. O parte din glob este umplut cu gaz, iar în partea, care atârnă în jos, se pune un ahilogram de materie explosivă; tot de aci atârnă un fitil aprins. Când a ars fitilul, ajungând aparatul între nori, materia explodează, înprăştiind astfel nori, materia explodează, înprăştiind astfel norii, prin ceeace să împedică formarea grindinii.

Dela Haut a făcut mai multe încercări, cari cari toate i-au reuşit pe deplin.

Foc în Orade. Joia trecută a ars în Orade turnul dela biserica catedrală unită şi anume partea de deasupra clopotelor. Clopotele au scăpat, asemenea şi trupul bisericei. Partea aceea a turnului, care a ars, era în reparare radicală, fiind lemnele putrede.

Atentat asupra preşedintelui Republicei Franceze. Ținându-se în Longchamp revista trupelor, obicinuită în 15 Iulie, care este sărbătoarea națională a Franței un individ cu numele Leon Marie Maille a tras două focuri de revolver spre preşedintele republicei fără a'l putea nimeri. Focurile au fost trase de la o depărtare prea mare: 150 metri. Maille a fost arestat. Se crede, că e nebun şi că a voit numai să se facă svon în jurul lui şi să i-se pomenească numele.

Prețurile bucatelor. Secerîşul s'a început din cele mai multe ținuturi sosee veşti foarre triste. Roada grâului în deobşte nu va fi nici chiar mijlocie, în unele ținuturi chiar slabă. Astfel agronomii nu aduc bucate în târg, iar cei ce au de vânzare țin la prețurile mari. Neguțătorii şi morile cumpără numai acele cantități de bucate, ce sunt de lipsă pentru traiul zilnic.

Prețurile bucatelor în săptămâna din urmă s'au urcat, au căzut apoi iarăş, o statornicie mai mare în prețuri va fi abia după ce s'a făcut în întreaga țară probe de treer.

Disprăvuri de ale bandelor greceşti. Românii din Karaferia şi împrejurimi au să sufere tot felul de şicanări şi amenințări din partea comitetului revoluționar grecesc care le trimite Românilor, fiecărui în parte scrisori poftindu-i să se facă greci, căci de unde nu îi vor omorâ. Comitetul revoluționar grecesc nu face glume de altfel şi ca să adeverească această, oamenii comitetului l'au rănit pe Aromânul Tănase Tanaşca, ziua la ameazăzi în strada mare şi plină de oameni din Karafena.

Prinderea unui spion jadonez. Din New-York se telegrafiază: In statul Santiago din America de Sud a fost prins un spion japonez, în momentul când lua schița unor fortărețe. El a fost arestat şi numai cu multă greutate poliția l'a putut salva de furia poporului care voia să'l linşeze.

———

Din Alianță.

Din nou facem atenți conducĕtorii grupelor, că controlorii din centru în fie-care ziuă pot sosi la grupă. De aceea dările de samă să fiă în rînd. La controlare e destul, dacă sunt de față: preşedintele, cassarul şi un controlor.

Steampla pe respuns. Pe epistoale în lucrur neoficiale numai atunci respundem, dacă în epistoala a trimis respectivul tot-odată şi steamplă pe respuns. De aceasta dară aveți grijă.

—

Să ne scrieți de cîte „Voința Poporului" are lipsă grupa. Numai atîtea să cereți cîți membrii regulați are grupa.

O veste de bucuria dăm de scirea fraților. Datoria Alianței, despre care conducerea centrală pe adunarea din Turkeve o făcut amintire, din zi în zi sĕ micesce şi avem speranță, că pe toamnă nimic nu va fi. Atunci apoi vom pute aduna un capital oare-care, din care să putem ajutora frații, cari au lipsă de ajutor. De sine s'înțelege, că numai acei frați vor are drept spre ajutor, cari dela înscrierea regulat au făcut destul datorințelor față de Alianță.

PIAȚA DIN BUDAPESTA.

I. Cereale.

Grâu, maja m. cel mai frumos	19 cor.	60 fil			
„ „ „ „ mijlociu	19 „	20 „			
„ „ „ „ mai slab	18 „	90 „			
Secara, maja m. dela	12 cor.	65 fil.	—	12.95	
Orz, „ „ „	12 „	30 „	—	12.90	
Cucuruz, „ „ „	12 „	50 „	—	12.70	
Ovăs, „ „	14 „	80 „	—	14.20	

II. Producte.

— Prețurile sunt socotite după 100 kilogr. şi in bani gata. —

Unsoare de Porc,	dela	142 cor. — 143 cor.
Slănină, ...	„	110 „ — 115 „
Cartofi, ...	„	2 cor. 70 fil. — 4.60
Spirt, ...	„	42.50 cor. — 43 cor.

III. Târgul de porci Kőbánya (Steinbruch).

(Prima calitate ungară).

Bătrâni	124—125 fileri kilogramul
Tineri	129—132 „ „

Tipografia Ranko Milics, Budapest, IX., Tompa-utca 14